

Nr 3 Augusti 2021

I detta nr:

- **Ordföranden har ordet.**
- **Svensk marin radarverksamhet under andra världskriget och strax därefter.**
- **Lillstugans tak.**
- **Från Stavsnäs vinterhamn till Kastellholmen.**
- **Vårfesten 19 juni 2021.**
- **Nostalgisida.**
- **Sjöbegravning och Minnesdag efter HÅKAN 2021-08-04.**
- **In Memoriam.**
- **Marinstugan.**

Flottans mäns avdelning 11, Nynäshamn

Ordförande: Kjell Johansen Mob 0706-41 35 53

Vice ordf: Bengt Lind Mob 0706-88 43 72

Sekreterare: Rune Stang Mob 0703-69 29 38

Kassör: Hans Martinelle Mob 0705-66 06 61

Ledamöter: Robert Norberg Mob 0702-71 05 58

Björn Wideberg Mob 0702-46 41 90

Tommy Lagsjö Mob 0705-49 02 87

Suppleanter: Stig Ödmark Mob 0703-19 16 47

Linda Leibing-Hedeén Mob 0703-05 30 23

Registrator: Tommy Lagsjö Medlemsregisteransvarig.
0705-49 02 87 *Vid ändring av adress,
meddela registratören.*

Adress: FM avd 11 NYNÄSHAMN
c/o Kjell Johansen
Båtsmansvägen 13
149 31 NYNÄSHAMN
kjelljohansen756@gmail.com

Kassör: FM avd 11 Nynäshamn
c/o Hans Martinelle
Hamngatan 7 B, lgh 1401
149 31 NYNÄSHAMN

Bankgironr: 863 8785

produktion: st-media
R Stang
Skogsv 4
148 30 ÖSMO
Tfn 08-520 30 555
Mob 070-369 29 38
e-mail st-media@telia.com
36rusta11@gmail.com

Hallå alla vänner i Flottans Män! Hoppas att ni alla har haft en varm och trevlig sommar trots Coronaproblemet. Nu kanske hösten börjar närma sig, temperaturen ligger betydligt under de 30-graders varma sommardagarna.

Vi hoppas nu att vi i Flottans Män kan dra igång våra aktiviteter som vi är vana vid. I skrivandets stund har vi fått in flera anmälningar till höstfesten med kräftsivan. Den kommer säkert att bli av om inte vädret blir alltför dåligt. Vi avser ju att sitta ute i trädgården som vi gjorde förra året.

Den 4 september genomför FM Norrtälje Region Mitts 5-kamp och redan nu har vi anmälningar från er medlemmar så att vi säkert kan få till två lag från Nynäs. Det vore väl katten om vi inte skulle kunna ta hem vandringspokalen igen till Marinstugan.

Dagen efter drar Riksårsmötet igång med kryssning till Helsingfors. Även där är flera av oss anmälda att delta. Jag med flera ser fram emot mötet, det var länge sedan vi kunde få träffa alla gamla och nya kamrater och ha trevligt ombord till sjöss.

Den 17 september är det 80 år sedan jagarkatastrofen på Märsgarn hände. 33 man omkom i katastrofen och fortfarande vet vi inte vad som orsakade händelsen, det är fortfarande hemligstämpelat.

Vi i FM Nynäshamn har fått uppdraget av Riks att genomföra minneshögtiden med stöd av Marinen/4.sjöstridsflottiljen. Marinen ger oss ett tungt stöd med transporter, ekonomi och förtäring efter minnesstunden. Planeringen har gått utmärkt och ett preliminärt program med inbjudan har gått ut på sociala medier och till alla våra lokalföreningar. Vi har medvetet inte gått ut till de stora tidningar med denna inbjudan då vi främst riktar inbjudan till de anhöriga, Flottans Män och Marinens folk. Anmälningar droppar in och sista datumen för anmälan är den 13 september.

Vi hoppas att många från vår förening kommer till minnesstunden, ni har alla fått inbjudan.

Kjell

Åter igen har jag fått förmånen att få återge en artikel skriven av medlemmen i Flottans Män i Göteborg Kent Nordström som ursprungligen publicerades i tidskriften *Pejlingar* nr. 1/2021. Med tillstånd från föreningen i Göteborg återges den här i oavkortat form men i format anpassat för O'hoj.

Svensk marin radarverksamhet under andra världskriget och strax därefter.

I min artikel *Radar och radarmotmedel under Slaget om Atlanten i Pejlingar* nr. 3/2020 nämnde jag, litet i förbigående, att viss radarutveckling även förekom i Sverige under andra världskriget. Kanske någon av tidskriftens läsare då undrade vari denna utveckling bestod och vilka resultat som uppnåddes. Här följer en kort beskrivning av de tidiga svenska marina ansträngningarna, som kan exemplifieras genom radarinstallationer på pansarskeppet *Drottning Viktoria* och på jagaren *Sundsvall*. Underlaget till dessa rader är bland annat hämtade från en artikel skriven av dåvarande civilingenjören Eric Elfhag, som under många år arbetade vid Marinförvaltningen och senare vid Försvarets Materielverk med marin radar. Bilderna nedan antyder två varianter av radarantennerna till den första svenskutvecklade marina radarn.

Antennen är placerad på den i sidled vridbara stridsmarsen på pansarskeppet *Drottning Viktoria*.

Att viss kunskap om radar och radartechnik fanns hos oss innan andra världskriget bröt ut torde vara klart men också att kunskapen troligen bara fanns spridd till ett fåtal individer inom det svenska försvaret (som vid denna tidpunkt kallades Krigsmakten) och svensk försvarsindustri. Kunskap om de taktiska fördelar som en radar skulle kunna ge fanns knappast alls. I och med att kriget startade hemlighölls av naturliga skäl information om pågående radarverksamhet av både Tyskland och Storbritannien. Ville Sverige göra något inom

radarområdet tvingades vi således att göra detta av egen kraft och utan möjligheter att kunna köpa viktiga komponenter från utlandet. Som nästan alltid när ett nytt teknikområde öppnas drivs verksamheten framåt av entusiaster. Så var det också hos oss och vår egen radarverksamhet tog ordentlig fart när rapporter från kriget kommit till vår kännedom och man började förstå de fördelar en radar skulle ge. Inte minst borde vår egen avlyssning och dekryptering av den tyska signaltrafiken mellan Norge och Tyskland, och senare också mellan Finland och Tyskland, som gick genom telefonledningar i Sverige, ha gett många ledtrådar till vad som hände inom materielområdet i Tyskland.

Innan krigsutbrottet hade försöksverksamhet rörande radar i blygsam omfattning skett hos några svenska företag, bl.a. hos Telefonaktiebolaget LM Ericsson. Vår svenska radarverksamhet startade i praktiken 1940 genom en inkallad radioingenjör, som i sitt civila liv arbetade inom företaget SATT (Svenska Aktiebolaget Trådlös Telegrafi). Han utarbetade ett förslag till realisering av en apparatur för lokalisering av mål med radioteknik. Apparaturen kallades ursprungligen för RL-utrustning (RL=radiolokalisering) men apparaturen fick senare namnet ER-utrustning (ER=ekoradio), ett namn som behölls under hela kriget. Några år efter kriget kallades utrustningen för radar (radio detection and ranging) efter sina brittiska föregångare. Tidigt stod det klart att de största utmaningarna skulle bli att få fram elektronrör för effektgenerering och bildrör avsedda för presentation. Försvarsstaben och Försvarsdepartementet hölls informerade om utvecklingen och ganska snart beslöts att föra samman olika nödvändiga verksamheter inom dåvarande SUN (Statens Uppfinnarnämnd) vilket pekar på att man var väl medveten om betydelsen att få fram en inhemsk ekoradio. Under 1941 intensifierades ansträngningarna att hitta realiserbara lösningar utifrån de resultat som kommit fram. Verksamheten omgärdades av sträng sekretess. Två potentiella lösningar valdes för vidare utveckling och utprovning. Den ena skulle arbeta enligt interferensprincipen (mer om denna senare). Den andra skulle arbeta enligt impulsprincipen, den princip som innebär att radarn sänder ut sin energi i korta pulser. Flertalet av dagens radar arbetar enligt impulsprincipen (pulsradar). Prioritet gavs till framtagningen av en operativt användbar marin radar vilket pekar på att Marinens behov och i synnerhet flottans med all rätt ansågs vara större än övriga försvarsgrenars inte minst för att flottans fartyg skulle kunna genomföra en effektiv neutralitetsvakt.

Som nämndes tidigare arbetade man ursprungligen med två olika tekniska principlösningar för ekoradion: Interferens och impuls. Man förstod redan 1941 att en impulslösning med våglängden av några centimeter skulle vara bäst men impulslösningen fick ganska tidigt under utvecklingsarbetet skjutas på framtiden.

Orsaken till detta var att det då i Sverige inte fanns någon möjlighet att tillverka sändarrör (radiatorer) som kunde åstadkomma tillräckligt hög pulseffekt. Av denna orsak blev man tvingad att finna en lösning, som trots avspärning och ransonering, kunde produceras i Sverige med svenska råvaror. Det enda alternativ som stod till buds var en ekoradio baserad på interferensprincipen och man tvingades att välja våglängden 65 cm på grund av tillgången på de komponenter som fanns tillgängliga i Sverige.

En provutrustning av interferenstyp installerades på minsveparen Bredskär i maj 1942. Prov genomfördes i området Landsort-Mälsten där Landsorts fyr utnyttjades som mätobjekt. Senare flyttades provutrustningen till det inhyrda hjälpfartyget Norden, som då användes för utbildning av betjäningar till optiska sikten och avståndsmätare. Sådan utrustning användes på alla större fartyg i flottan vid denna tidpunkt. Installationen på hjälpfartyget innebar således fördelen att mätdata från ekoradion kunde jämföras med optiska mätdata för verifiering av ekoradions egenskaper.

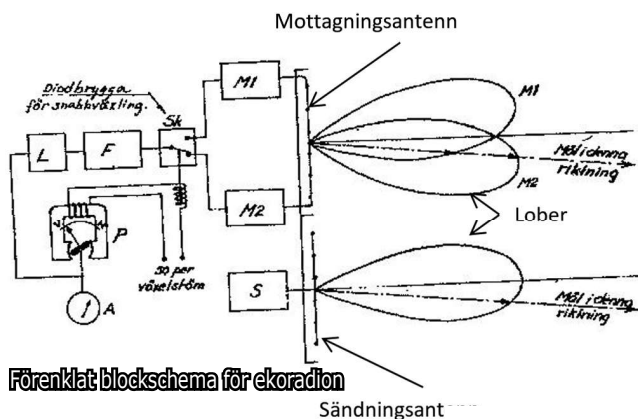
I december 1942 avrapporterades de provresultat som uppnåts på hjälpfartyget Norden och samtidigt bestämdes att fortsatta prov skulle genomföras på pansarskeppet Drottning Viktoria. Som en avslutning på 1942 års provverksamhet anhöll Marinförvaltningen hos regeringen att få upphandla en förserie om fyra ekoradioutrustningar avsedda för pansarskepp, kryssare, jagare och för användning inom kustartilleriet. Tillverkningen förutsattes ske i ett samarbete mellan Telefonaktiebolaget LM Ericsson och AB Bofors. Antenner skulle tillverkas av AB Bofors medan en del av elektroniken skulle tillverkas av LM Ericsson. Sändaren, den kanske mest kritiska delen till ekoradion, skulle tas fram av SUN. Vid årsskiftet 1942-43 installerades det första förserieexemplaret av ekoradion på pansarskeppet Drottning Viktoria och något senare installerades ekoradio också på jagarna Gävle och Malmö och vid kustartilleriets anläggning på Mälsten. Ganska snart därefter genomfördes en demonstration av ekoradion för försvarsledningen på pansarskeppet Drottning Viktoria. Resultatet blev mycket tillfredsställande trots att demonstrationen genomfördes i dåligt väder med dålig sikt och kraftig sjögång och resulterade i att en serie av ekoradioutrustningar beställdes strax därefter. Proven ombord omfattade också ekoradions förmåga att upptäcka flygplan. I detta avseende föreföll ekoradion ha fungerat väl men huruvida just denna förmåga kom till någon praktisk användning senare är oklart. Efter de goda provresultaten fick Marinen tillstånd att beställa 15 stycken ekoradioanläggningar. Dessa serietillverkade anläggningar levererades till Marinen under sommaren 1944. Anläggningarna för fartygen fick beteckningen ER 1a och landutrustningen ER 1b. Två varianter av ER 1a förekom, den ena avsedd för våra pansarskepp och kryssare medan den andra var avsedd för våra stadsjagare.

Det kan måhända nu vara lämpligt att ge en kort beskrivning av hur vår egen svenska ekoradio var uppbyggd och hur den fungerade. En radar fungerar principiellt genom att sändaren via sin sändarantenn sänder ut radiosignaler koncentrerade i en viss riktning (en så kallad lob) och när dessa träffar ett föremål så reflekteras radiosignalerna tillbaka och fångas upp inom mottagningsantennens lob och förs vidare till radarns mottagare. De mottagna signalerna omvandlas i radarutrustningen och ger information om riktning och avstånd till föremålet.

En lob kan närmast liknas vid en ljusstråle från en strålkastare. Ett föremål i den utsända ljusstrålen fångas upp av det mottagande ögat.

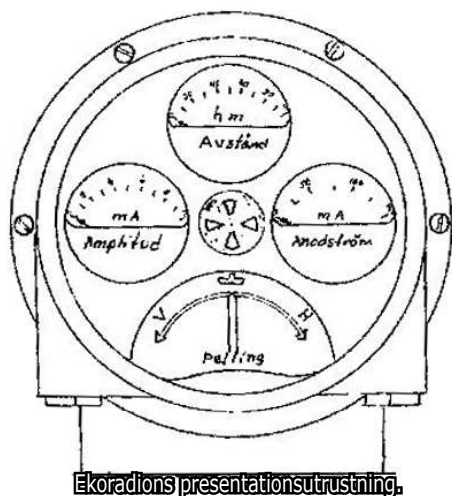
Den första svenska ekoradion sände ut och tog emot radiosignaler kontinuerligt vilket krävde två separata antenner, en för sändning och en för mottagning. För att kunna extrahera avstånd till ett mål frekvensmodulerades den utsända radiosignalen i ett sågtandsmönster. Genom att mäta frekvensskillnaden mellan den utsända och den mottagna radiosignalen kunde avståndet till målet beräknas. Tekniken som användes kallas FMCW (Frequency Modulated Continuous Wave) och förekommer i radartillämpningar även i dag.

Riktningen till målet mättes genom att använda två mottagare med var sin tillhörande mottagningslob. Mottagarna med tillhörande mottagningslober arbetade växelvis med mottagning i ordningen M1-M2-M1-M2 osv. Omkopplingstiden mellan mottagarna var mycket kort (0,01 sekunder). Tekniken kallas sekventiell lobväxling.

I figuren betyder M1, M2 mottagare 1 och 2 med tillhörande mottagningslobber M1 och M2, S betyder sändare och Sk snabb omkopplare mellan mottagarna. Sändarens radiosignal träffar ett mål och radiosignalen reflekteras och tas emot i mottagningslobberna M1 och M2 nära samtidigt. Genom att mäta skillnaden i mottagen

signalstyrka från mottagningslobberna M1 och M2 kunde en grov riktning till målet fås fram. Efter vridning av antennen i sidled med hjälp av stridsmärsen på pansarskeppet eller centralsiktet på stadsjagarna till dess signalstyrkan i både lob M1 och M2 blev lika stora visste man riktningen till målet. För att detta skulle fungera var mottagningslobernas pekriktningar något divergerande i sidled som antyds i bilden ovan. I avsaknad av en presentationsutrustning med bildrör presenterades uppmätta värden för avstånd och riktning på enkla visarinstrument som bilden av Indikator- och manöverutrustningen till höger visar.

Den undre delen av bilden visar mätaren för riktningsbestämning. Här ser man att målet ligger i mottagarantennens pekriktning - rakt upp på mätaren. Informationen gav underlag till operatören att vrida ekoradions antenn i sidled tills målet indikerades i antennens pekriktning - uppåt på mätaren. Den övre mätaren visade målavståndet. Dessa data kunde överföras till den artillerieldledning ombord som användes för bekämpning av fartygsmål. Men mätningen av skillnaden mellan utsänd och mottagen frekvens gav också möjligheten att extrahera ett måls närmande- eller fjärmandehastighet, den så kallade radialhastigheten. Den snabba växlingen mellan mottagarloberna M1 och M2 ger förklaringen till varför ekoradion arbetade enligt interferensprincipen. Interferens betyder "samverkan mellan vågrörelser" och mottagna radiovågor i mottagningsloberna M1 och M2 samverkar.

Som tidigare nämnts förekom två varianter av den fartygsmonterade ER 1a. Skillnaden mellan dessa var att de använde olika antenntöslningar. Antennen för de större fartygen bestod av en övre sändardel med 4 dipolrader med 8 dipoler vardera. Under denna var mottagarantennen placerad. Även denna bestod av 4 dipolrader med 8 dipoler vardera. I antennen för de mindre fartygen var sändar- och mottagarantennerna placerade vid sidan av varandra. Antennerna hade 2 dipolrader med 6 dipoler vardera. Bilden nedan visar pansarskeppsantennen.

Antennen var 2,8 m hög och 2,2 m bred. Jagarantennens bredd var 4,3 m och dess höjd var 0,7 m. Bakom raderna med dipoler satt ett metalliskt nät vars uppgift var att medverka till att forma lobernas pekriktningar och form. Eftersom de båda antenntöslningarna hade olika storlek blev också deras riktningsgenskaper och lobformer något olika. Ekoradion ER 1b för kustartilleriet hade en mycket större antenn. Bredden vara hela 7,5 m och även här var sändarantenn och mottagarantennerna placerade bredvid varandra.

Ekoradioantennen på pansarskeppet *Drottning Viktoria*.

ER 1a kunde användas för avståndsmätning med hög noggrannhet oberoende av optisk sikt, för bestämning av riktningen till fartygsmål med viss noggrannhet för artilleribekämpning i mörker och nedsatt sikt och för navigering genom riktnings- och avståndsmätning mot exempelvis fyrstorn eller en hög kust.

Ekoradion var konstruerad för ett största mätavstånd på 10 km. Den praktiska räckvidden mot ett fartygsmål torde för ER 1a ha varit 6-9 km beroende på från vilket fartyg den användes. Mätning mot ett mål på ytan kunde ske med en noggrannhet i sida om ungefär 0,5° och i avstånd om 50-200 m. För användning i en eldledning för artilleri mot fartygsmål torde noggrannheten i sida knappast varit tillfredsställande. Noggrannheten i avstånd däremot borde varit tillfredsställande eftersom nedslag från en artillerisalva oftast har en betydande spridning i längd.

Om vår egen inhemska och av krigets omständigheter påtvingade radarverksamhet jämförs med vad som skedde i Tyskland och Storbritannien kan man säga att Sverige låg 4-5 år efter vad avser utveckling och materialisering. Däremot är det imponerande att se att den kraftsamling av inhemska resurser som skedde resulterade i att operativt användbara radarlösningar kom fram på kort tid. Båda de marina varianterna av ekoradion var i tjänst under kort tid. Efter krigsslutet 1945 kunde Marinen köpa moderna radarutrustningar med pulsteknik från Storbritannien. Hösten 1945 genomfördes ett svenskt besök vid brittiska amiralitetet och vid brittiska utbildningsanläggningar. Efter besöken träffades överenskommelse att Marinen skulle få köpa ett antal brittiska radarutrustningar och att svensk personal skulle få genomgå utbildning i radar teknik i Storbritannien. Efter leverans började dessa att installeras på flottans fartyg redan 1946. Marinen och i synnerhet flottan låg vid tiden strax efter krigsslutet långt framför övriga försvarsgrenar avseende kunskap och utnyttjande av radar teknik inte minst beroende på goda relationer med *Royal Navy*.

Den första installationen av brittisk radar skedde på flygplanskryssaren *Gotland* innan fartygets långresa till Sydamerika 1946-47. Radarn kallades i Storbritannien för Type 293 och fick beteckningen PS-23 i Sverige.

Radarn PS-23 arbetade på våglängden 10 cm och sände ut sin energi i korta pulser. Den kunde utnyttjas för samtidig yt- och luftspaning. Räckvidden överträffade ekoradions med råge. Den medlevererade presentationsutrustningen bestod av en PPI (Plan Polar Indicator).

Kanske någon av våra äldre medlemmar eller läsare har sett denna i drift på till exempel flygplanskryssaren *Gotland* eller ombord på någon av våra tidigare stadsjagare.

Radarn PS-23 arbetade på våglängden 10 cm och sände ut sin energi i korta pulser. Den kunde utnyttjas för samtidig yt- och luftspaning.

Även kryssarna *Tre Kronor* och *Göta Lejon* och våra landskapsjagare av typerna *Öland*, *Halland* och *Östergötland* fick PS-23 under 1950 och 60-talen. På landskapsjagarna ersattes PS-23 senare av den modernare radarn PS-041.

En annan variant av PS-23 köptes i betydande antal också till armén för spaning och målgivning för luftvärnet. Efter kriget kraftsamlades vår marina radarverksamhet med kvalificerad personal i en särskild enhet inom Marinförvaltningen.

I O´Hoj 2/21 rapporterade Kjell om uppstarten på projekt "Nytt tak på lillstugan" ett äventyr som sedan fortsatte under försommaren.

2 X Tommy, Lagsjö och Falk har förutom en gedigen arbetsinsats bidragit med en rapport och bilder.

Lillstugans tak

vid pennan T Lagsjö, bild T Falk

Här kommer en utläggning hur vi takläggare genomförde omläggning av taket till "Lillstugan" vi förfogar över på Muskö. Det började med en takreparation förra året på "Storstugans" tak och detta medförde att vi var tvungna att komplettera enkupiga takpannor från "Lillstugan". Detta medförde i sin tur att styrelsen tog beslut att lägga papp på taket.

Takpannorna togs ner på städdagen.

Det började med att vi rev av läkt och underlagspapp. Då var vi nere till lådvirket som sviktade oroväckande. Det var lådvirke som bilar fraktades i vid lastning i fartyg. Därefter spikade vi 23x95 mm råspont över taket. Sedan spika vi dit takfotsplåten Efter detta rullade vi ut underlagspapp som handspikades och klistrades vid skarvar. På detta kom ytpappen som handspikades och limmades vid skarvar och takfotsplåten. Vindskivor tillverkades och målades. En grundning och två färdigstrykningar. Vi hade i alla fall tur med vädret då inget regn dök upp på hela tiden. Vi hoppas att det blev tätt och att uppdraget är genomfört av Tommy Lagsjö och Tommy Falk

Tommy Falk firade sin 75 års dag genom att i present ge sig själv en seglats med Briggen "Tre Kronor". Födelsedagen den 19 nov -20 var det inte aktuellt med någon seglats, så Tommy bestämde sig för att försommaren 2021 skulle det ske.

Från Stavsnäs vinterhamn till Kastellholmen med Briggen "Tre Kronor"

Vid pennan Tommy Falk

Jag och 19 andra personer la ut från Stavsnäs vinterhamn kl 9.30 för segling till Kastellholmen. Det började med säkerhetsgenomgång. Seglingen sedan gick sedan vidare genom Lindalssundet med växlande vindar från SV. Dags för kaffe o macka som intogs på behörigt coronaavstånd på däck.

Vidare mot Oxdjupet där vi fick starta motorn då det är inte tillrådligt att segla genom sundet. Dags för lunch som bestod av lax kokt potatis med röra valfri dryck, när vi började ana Kaknästornet så dukades eftermiddags kaffe och lite sötgott till, vi skulle vara framme 1800 vid Kastellholmen.

Efter en skön varm dag skildes vi tackade besättningen och klev av.

Vårfesten 19 juni 2021

vid pennan R Stang

På ordinarie styrelsesammanträde 31 maj fattade vi beslut om att genomföra vårfesten på traditionsenligt sätt, men med ökat avstånd mellan

deltagarna. Coronaeländet hängde ju fortfarande över oss som ett blågrått ovädersmoln.

Kjell gick i god tid ut med information och svaren duggade in. I slutändan visade det sig att nitton medlemmar hade hörsammat kallelsen och kom. Vädret var det bästa tänkbara för en aktivitet av detta slag, solens strålar letade sig ner genom trädens lövverk vilket gjorde att temperaturen var behagligt ljummen.

Som brukligt när vi träffas efter blev det en hel del prat om både vad vi gjort och hur vi hade det med hälsan sedan vi senast talades vid. Vad man kan konstatera är att vi alla befinner oss i det åldersspannet då en del av det slitage

kroppen utsatts för under årens lopp gör sig påmint. Men i stort var alla pigga och förväntansfulla på vad dagens festlighet skulle innebära.

Efter c:a en timmas mingel kallade Kjell till tävling. I dagens tävling ingick momenten pilkastning, kast med ringar och kubb. Vi blev indelade i lag, sex lag med tre i varje, där jag kom att tillhöra lag Gösta

tillsammans med hans hustru Kerstin. Nå hur gick det då?

Vid poängsammanräkningen visade det sig att lag Kjell (hövdingen själv) tillsammans med Gun och Tommy Lag-sjö tog hem segern och vann.

Kjell som fört protokoll under tävlingen och som

sedan dessutom sammanställt de olika lagens resultat såg lite skuldmedveten ut när han tillkännagav resultatet, men det var ingen som ifrågasatte detta.

Under tiden som mingel och tävling pågått kunde vi då och då få en skymt av Elisabeth, Monica och Tuck som härjade runt i köksregionerna. Gril-

len var sedan länge tänd och varm och medan vi lekte sprang de tre damerna mellan kök, grill och oss.

Vi välkomnades till det uppdukade bordet på utsatt tid kl 1730 där vi fick ta för oss.

Det man denna gång hade åstadkommit i köket var grillad fläskytterfilé, flankstek och salsicciakorv. Till detta var det ugnsrostad potatis som smaksattes med philadelphiaost, en god grönsallad och goda såser fick vi även njuta av. Till detta erbjöds man som vanligt att i baren hitta olika drycker såväl med som utan alkohol.

Vårfesten 2021 var alltigenom trevlig med umgänge i kamratkretsen, god mat och ett strålande fint väder.

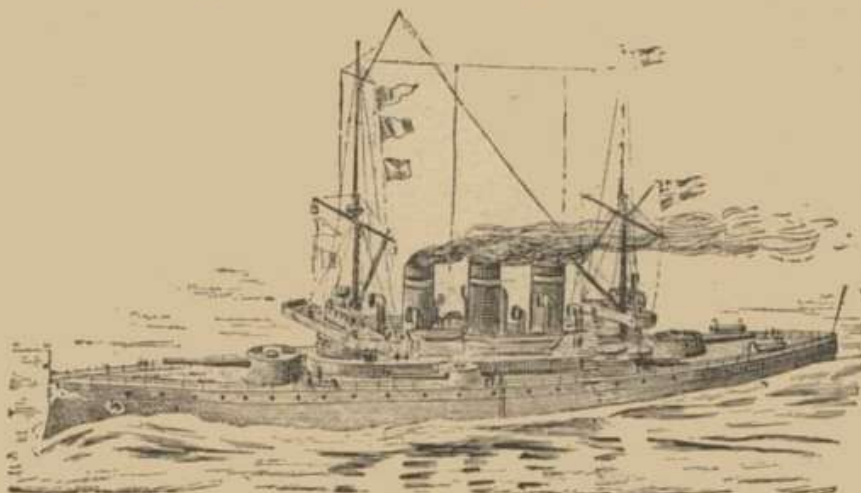
Jag kände mig tvingad att bryta taffeln kl 1900 och önskade alla en fortsatt trevlig kväll.

Nostalgisidan

En del av de äldre läsarna kan säkert dra sig till minnes om hur det var att äntra ner för halkiga lejdare i hålskepp på O II för att släcka en brand påhejade av en tuff instruktör.

Sveriges största pansarbåt.

“Oscar II,”

I tisdags sjösattes vid Lindholmens mekaniska verkstad i Göteborg pansarbåten “Oscar II”.

“Oscar II” blir vårt lands största pansarbåt, i det dess displacement utgör 4,220 ton eller 120 mera än det hittills största örlogsfartyget, kryssaren “Fylgia”, hvilken har ett displacement af 4,100 ton.

“Oscar II” gör 18 knops fart och dess bestyckning kommer att utgöras af 20 kanoner och 2 torpedtuber.

Huvudbestyckningen utgjordes av två 21 cm kanoner och sekundärbestyckningen av åtta 15,2 cm kanoner. Oscar II byggdes vid Lindholmens varv i Göteborg och sjösattes den 6 juni 1905. Den 3 april 1907 levererades fartyget till marinen och var i tjänst till utrangeringen den 24 februari 1950. Den 25 september 1947 ankom Oscar II för sista gången till Karlskrona och i mitten av oktober samma år halades flaggan för sista gången. Fartyget utrangerades den 24 februari 1950, varpå hon år 1952 byggdes om för skyddstjänstutbildning vid Berga örlogsskolor.

Sjöbegravning

Vid pennan R Stang

Som tidigare tillkännagjorts i O´Hoj 4/20 avled vår kamrat och vice ordförande Håkan Hedén den 27 oktober 2020.

Efter ett ordinarie månadssammanträde i mitten av april -21 ställde hans hustru Linda frågan om någon kunde vara behjälplig med att uppfylla Håkans sista önskan om att bli strödd i havet.

Efter kort betänketid lät jag Linda förstå att jag med min båt var beredd att ta uppdraget. Med förbehållet att högst sex personer samtidigt kunde vistas ombord, att det måste äga rum senast under augusti och att jag med hänsyn till väderprognoser fick välja dag.

Detta accepterades av Linda och planering för genomförandet kunde börja. Håkan hade haft ett önskemål om att bli strödd ute i Landsortsdjupet, men förstod nog samtidigt att detta inte var realistiskt. En sjötur på drygt 40 NM i 5 knop varav hälften på öppet hav hade varit lite väl ansträngande för samtliga deltagare, något som Linda höll med om.

Redan från början hade jag bestämt mig för att ställa frågan om att medverka till kamraten Lars Åke Svenheden vilket han tog som ett hedersuppdrag. Det var två skäl till varför jag ville ha med honom, han var den av oss som tidigast mött och tjänstgjort tillsammans med Håkan och som har segelbåtserfarenhet.

Under perioden maj – slutet juni hade vi, Linda och jag sporadiska kontakter och Linda ordnade med alla tillstånd som krävdes för att få sprida Håkans kvarlevor i havet.

Efter att ha studerat alla tillgängliga väderprognoser hittade jag ett väderfönster onsdagen den 4 augusti, vilket jag meddelade Linda. Den kommande veckan såg prognosen som jag följde dagligen, ut att hålla, varför vi på tisdagen bestämde att försöka genomföra spridningen av Håkans aska enligt plan.

Onsdagen 4/8 kl 1220 tog Lars Åke emot Linda och Håkans två barn Ulrika och Roger vid Guldbådans båtklubb grind. Gästerna utrustades med flytvästar före de embarkerade, därefter losskastning och förflyttning ut på Mysingen och maskin stoppades.

När motorljudet tystnat och endast vågornas kluckande slog mot bordläggningen vänder sig Lars Åke mot Linda, tittar på urnan och säger;

”Håkan, Linda och vänner till dig är ombord på Runes segelbåt för att fullfölja ditt önskemål om att askan efter dig och din älskade hund Gandalf skall strös ute på havet.

Vi och dina vänner saknar dig men du finns alltid i våra hjärtan.

Jag personligen kommer aldrig att glömma kontrasten mellan glädje och

sorg, som jag fick uppleva strax före din bortgång, glädjen att du ringde mig när du stod på tröskeln inför döden, sorgen över att sjukdomen som ändade ditt liv.

Tack för gott kamrarskap”.

Lars Åke läste därefter 2 dikter där författarna tolkar döden på olika sätt. En dikt om Havet av Karin Boye, och en engelsk dikt utan rubrik, i översättning av Bengt Wendel.

Små rosor delades ut, alla fick därefter ta aska ur urnan och strö i havet tillsammans med rosorna, allt medan hälsning utfördes med flaggan.

Under tiden hade vi drivit med vind och ström närmare mot en ö, varför jag startade järngenuan och med sakta fart gick i sjölä bakom ön. Där kunde vi nu efter stopp i maskin igen ta fram kaffe och smörgåsar som kom väl till pass efter den anspänning vi alla nog känt inför dagens uppdrag.

Efter förtöjning strax före kl 1500 tog vi avsked av varandra tillfredsställda med att på ett värdigt sätt ha kunnat uppfylla Håkans sista önskan.

Minnesdag efter HÅKAN 2021-08-04

Havet

*Salt, bittersalt
är havet, och klart och kallt.
På djupet multnar mycket,
men havet renar allt.
Vilt, rovdjursvilt
är bränningens glittrande språng,
men ingen människas tankar
är höga som havets sång.
Starkt, evigt och starkt
är vågornas väldiga tåg,
och stark av det eviga havet
var mjuk förgänglig våg.
Så ge ditt liv åt havet.
Det kräver blod av sin man,
men sist, djupt i det djupa,
får ingen en vila som han.*

*Gråt ej vid min grav,
Jag finns ej där
jag finns i solens spegelblänk på havet
Jag finns i vindens lek över sädesfälten
jag finns i höstens stilla regn
Jag finns i vintergatans stjärnehär
Och när du i tidig morgon
väcks av fågelkvitter
är det min röst du hör
Så gråt ej vid min grav
Vi skall ses igen.
Gråt ej vid min grav,*

In Memoriam

Hans Andersson

Hans Andersson har gått ur tiden och hedrats med en fin begravningsakt. Hans var en äkta stockholms grabb som växte upp i Tumba. Han hade många rövarhistorier om Tumbatarzan att berätta. Hans var verbal och hade alltid roliga skämt och utläggningar om små och stora händelser i vardagen.

Sin yrkeskarriär började han som flygtekniker vid Tullingebasen. En tid var det nya robotsystemet Bloodhound det stora projektet för drift och underhåll. När detta system lades ner sökte sig Hans till marinen och Musköbasen. Hans ansvarade där för sambandsutrustningar på marinens fartyg typ minsvepare och trängfartyg.

I samband med Muskö anställningen skaffade Hans och hans Märta en villa i Sorunda. Märta och Hans deltog i flera resor till främmande länder de var bl.a till Gambia i charterresornas begynnelse. När Märta gick före till den eviga vilan blev dagarna tunga för Hans då han inte hade några nära släktingar kvar att tala med.

Den sedan länge vårdade motorbåten avyttrades och han flyttade till Nynäshamn. I Nynäshamn hade han en daglig promenad genom centrum och till hamnen. Nu har Hans förtöjt i den eviga hamnen.

Rolf Qviberg

MARINSTUGAN

Vår fina Marinstuga står kvar och mår utmärkt. Vår nya stugfogde Björn W ser till stugan och håller den öppen för alla våra medlemmar. Det har inte hänt så mycket med stugan under sommaren men Björn håller gräset under kontroll.

Förra året jobbade vi hårt med att lägga om yttertakets ovanför köket då det hade runnit in vatten. I våras lade vi om taket på Lillstugan då vi behövde de gamla takpannorna där för att användas på stora stugans tak.

Nu så snart som möjligt får vi återigen kalla in våra takgubbar för att klara ut ett nytt takläggande på Marinstugan, denna gång ovanför stora rummet. Det kommer säkert att gå bra då vi har gott om takpannor att lägga på.

Vi har även planer på att låta sotaren kolla rökkanalerna från öppna spisen för att se om vi kan elda där. Vore gött att sitta framför en sprakande brasa i vinter.

Vill ni tillbringa kort eller lång tid ute i stugan så boka in tid hos stugfogden Björn på 0702464190. Han ger er koden till larmet och visar var nyckeln finns.

Vi ses när som helst ute på Muskö framöver.

Kjell o Björn

Ni är alltid att besöka stugan

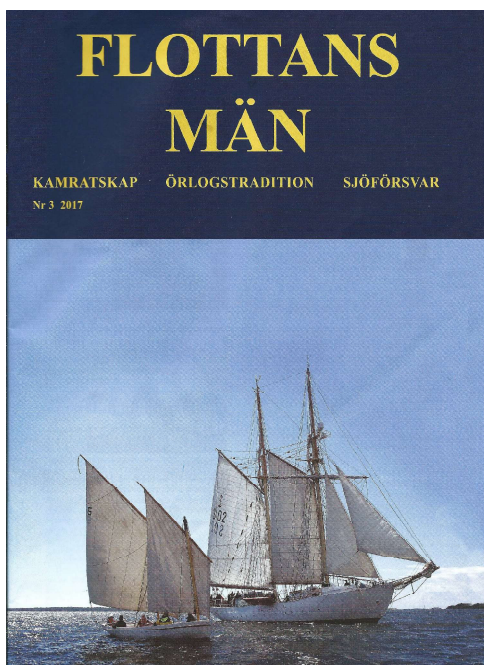
Välkomna

FLOTTANS MÄNS LOKALFÖRENING 11 I NYNÄSHAMN

Hantverksgården på Skolgatan 54
efter renovering

*Vi tackar alla medlemmar
som har gett och ger bidrag till
tryckningen av tidningen
Flottans Män*

